

ШУМ

Михайло Анатолійович
0661012632t@gmail.com

УДК 657

ОМЕЛЬЧЕНКО

Анастасія Павлівна

**ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ
ЗАПАСІВ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

**ECONOMIC SATISFACTION OF
MANUFACTURING STOCKS IN THE
ECONOMY OF UKRAINE AT THE MODERN
STAGE**

к.е.н., доцент, Харківській
інституту фінансів КНТЕУ

студент Харківського
інституту фінансів КНТЕУ

Стаття присвячена дослідженню основних теоретичних аспектів економічної сутності виробничих запасів з точки зору різних дослідників. Зроблено порівняльний аналіз національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» та Міжнародних стандартів фінансової звітності 2 «Запаси». Досліджено засади обліку виробничих запасів, розглянуто деяку недоліки в організації обліку виробничих запасів, а також запропоновано шляхи їх удосконалення. Ефективне управління запасами дає змогу прискорити оборотність капіталу і підвищити його доходність, зменшити поточні витрати на зберігання їх, вивільнити з поточного господарського обороту частину капіталу, реінвестуючи його в інші активи.

* * *

Статья посвящена исследованию основных теоретических аспектов экономической сущности производственных запасов с точки зрения различных исследователей. Сделан сравнительный анализ национальных Положений (стандартов) бухгалтерского учета 9 «Запасы» и Международных стандартов финансовой отчетности 2 «Запасы». Исследованы основы учета производственных запасов, рассмотрены некоторые недостатки в организации учета производственных запасов, а также предложены пути их совершенствования. Эффективное управление запасами позволяет ускорить оборачиваемость капитала и повысить его доходность, уменьшить текущие затраты на хранение их, высвободить из текущего хозяйственного оборота часть капитала, реинвестируя его в другие активы.

* * *

The article is devoted to the study of the main theoretical aspects of the economic essence of industrial stocks from the point of view of different researchers. A comparative analysis of national accounting Regulations (standards) 9 "Stocks" and International financial reporting standards 2 "Stocks" is made. The principles of accounting of industrial stocks are investigated, some shortcomings in the organization of accounting of industrial stocks are considered, and also ways of their improvement are offered. Inventories of industrial enterprises make a significant share in balance assets, therefore, from their correct assessment and accounting, the indicators of the financial state, on the basis of which management decisions are made, depend on them. Issues relating to inventory accounting in Ukraine and abroad are at the center of attention of many scholars and researchers. Today, the reform of the company requires a significant reform of the structure of management of economic activities. At the same time, the definition of the minimum size of industrial stocks at enterprises is of great importance, since material costs in these enterprises occupy the largest share. The purpose of the work is to find ways to improve the accounting and organization of in-house economic analysis of inventory for their rational use and increase the efficiency of production. Methods of research in the course of the research, methods of structural-logical analysis, comparison and generalization of individual elements of the Stock according to national accounting Regulations (standards) 9 "Stocks" and International financial reporting standards 2 "Stocks" were used. Effective inventory management allows accelerating the turnover of capital and increasing its profitability, reducing its current storage costs, freeing part of its capital from the current economic turnover, reinvesting it into other assets. To solve the administrative tasks of the analysis of the efficiency of the use of material resources, develop appropriate algorithms. In the industry in which the investigated enterprise operates, the saving of raw materials and materials is important because of the high material content of the products.

Ключові слова: виробничі запаси, стандарти, удосконалення

Ключевые слова: производственные запасы, стандарты, совершенствование

Keywords: production stocks, standards, improvement

ВСТУП

Запаси промислових підприємств становлять значну частку в активах балансу, тому від їх правильної оцінки та обліку залежать показники фінансового стану, на підставі яких приймаються управлінські рішення. Питання, що стосуються обліку виробничих запасів в Україні та зарубіжних країнах знаходяться в центрі уваги багатьох вчених і дослідників. Зокрема, М.Р. Лучко у своїх працях приділяв увагу обліку матеріальних запасів в США, О. М. Губачова розглядала поняття, склад товарно-матеріальних запасів, завдання їх обліку в зарубіжних країнах, Столярчук Г. зай-

мається вивченням обліку запасів в Україні.

Сьогодні реформування підприємства потребують суттєвого реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має визначення мінімальної величини виробничих запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на цих підприємствах займають найбільшу питому вагу.

МЕТА РОБОТИ – пошук шляхів вдосконалення обліку та організації внутрігосподарського аналізу виробничих запасів для раціонального їх використання і підвищення ефективності виробництва.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення окремих елементів Запасів відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси».

РЕЗУЛЬТАТИ

Діяльність підприємства завжди починається з матеріальних основ майбутньої продукції. Під час функціонування підприємство розширює власні матеріальні фонди, налагоджує їх кругообіг та використання. Важливе місце на більшості промислових підприємств займають виробничі запаси, де вони виконують роль предметів праці та становлять матеріальну основу продукції.

Необхідними передумовами правильної організації обліку запасів на промислових підприємствах є:

- 1) раціональна організація складського господарства;
- 2) розробка номенклатури запасів;
- 3) наявність інструкції з обліку виробничих запасів;
- 4) правильне групування (класифікація) запасів;
- 5) розробка норм витрачання запасів.

Основними завданнями організації обліку запасів на промислових підприємствах є:

- 1) контроль за повним і своєчасним оприбуткуванням матеріальних цінностей та їх збереженням за місцями зберігання і на всіх стадіях їх обробки;
- 2) відповідність складських запасів нормативам;
- 3) раціональна оцінка виробничих запасів;
- 4) розрахунок фактичної собівартості витрачених матеріалів та їх залишків за місцями зберігання і статтями балансу;
- 5) виявлення всіх витрат, пов'язаних з придбанням або встановленням запасів та визначення первісної вартості;
- 6) контроль за правильністю використання МШП під час їх експлуатації;
- 7) встановлення методології обліку затрат на ви-

робництво і калькулювання собівартості продукції протягом року;

- 8) регламентування складу собівартості продукції;
- 9) своєчасне оприбуткування і списання готової продукції, а також оформлення документів по її руху;

10) забезпечення своєчасного документального оформлення руху продукції – надходження її на склади (випуску з виробництва) і відвантаження покупцям;

11) відображення операцій випуску, відвантаження і реалізації продукції в регістрах поточного обліку у системі бухгалтерських рахунків;

12) контроль за виконанням плану з обсягуреалізації готової продукції, номенклатури, асортименту і якості, а також визначення результатів від її реалізації;

13) визначення стану розрахунків з покупцями за відвантаженою продукцією, отримання точних даних про кількість і якість випущеної продукції і даних про кількість і вартість відвантаженої продукції, а також довідок про залишок готової продукції на складах і контроль за відповідністю фактичних залишків обліковим даним.

Таким чином, необхідною умовою сталого розвитку підприємств є подальше удосконалення та правильна організація обліку взагалі, та зокрема обліку виробничих запасів.

Прагнення України до інтеграції у європейську спільноту дали поштовх до удосконалення П(С)БО 9 та виявлення необхідності приведення його у відповідність до міжнародних стандартів.

Провідним нормативно-правовим актом, що визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Оскільки національні стандарти обліку розроблені на основі міжнародних і не повинні суперечити їм, необхідно звернути увагу на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2 «Запаси».

Таблиця 1

Характеристика П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси»

П(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
1	2
Сфера застосування	
Норми цього стандарту не розповсюджуються на: незавершене виробництво, поточні біологічні активи та фінансові активи.	Цей Стандарт застосовується до всіх запасів, за винятком: а) незавершене виробництво; б) фінансових інструментів; в) біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю.
Склад активів, які визначаються стандартами як запаси	
До складу запасів включають: а) сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва; б) продукцію, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністрації; в) незавершене виробництво; г) готова продукція, МШП.	До складу запасів включають: а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; б) перебувають у процесі виробництва для продажу. в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.
Оцінка запасів при надходженні	
Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартістю запасів	Запаси оцінюють за меншою з двох величин: собівартість та чиста вартість реалізації

Продовження табл. 1

1	2
Оцінка запасів при вибутті	
Ідентифікованої собівартості і відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу	Метод стандартних витрат; Метод роздрібних цін.
Оцінка запасів на дату балансу	
Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.	Чиста вартість реалізації.
Розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності	
Балансова вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу.	Сума будь-якого сторнування, часткового списання, визнану як зменшення суми запасів, яка визнана як витрати періоду.

Згідно П(С)БО 9 «Запаси» запаси – це активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Аналогічне трактування терміну «Запаси» викладено у МСБО 2, проте П(С)БО 9 до запасів відносять також активи, які утримуються для споживання у процесі управління підприємством. Таке доповнення є доречним, оскільки запаси також використовуються на підприємстві для потреб управління, під час заготівлі, збереження та збуту.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління запасами дає змогу прискорити оборотність капіталу і підвищити його доходність, зменшити поточні витрати на зберігання їх, вивільнити з поточного господарського обороту частину капіталу, реінвестуючи його в інші активи. Для розв'язання управлінських завдань аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів розробляють відповідні алгоритми. У галузі, в якій працює досліджуване підприємство важливим є економія сировини та матеріалів через високу матеріалоемність продукції.

Список використаних джерел

1. Безверхий К.В. Особливості бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами: порівняльний аспект. *Облік і фінанси*. 2014. № 2. С. 8-13.
2. Гомова О.В. Облік та аналіз ефективності викорис-

тання виробничих запасів на підприємствах *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2011. С. 76-81.

3. Єрмоленко Г.С. Організація обліку виробничих запасів, недоліки обліку та шляхи його удосконалення *Проблеми економіки транспорту*. 2012. № 3. С. 29-33

4. Скрипник М.І. Сучасний підхід до організації обліку запасів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2015. № 11.

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_021

6. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

References

1. Bezverkhyy K.V. Features of accounting in accordance with national and international standards: a comparative aspect. *Accounting and finance*. 2014. № 2. pp. 8-13. (in Ukrainian)

2. Homova O.V. Accounting and analysis of the efficiency of the use of inventory at enterprises *Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*. pp. 76-81 (in Ukrainian)

3. Yermolenko H.S. The organization of inventory accounting, shortcomings of accounting and ways to improve it *Problems of transport economics*. 2012. № 3. pp. 29-33 (in Ukrainian)

4. Skrypnyk M.I. Modern approach to inventory accounting at the enterprise. *Effective economy*. 2015. № 11. (in Ukrainian)

5) International Accounting Standard 2 (IAS 2). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (in Ukrainian)

6) On Approval of the Regulations (Standard) of Accounting. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (in Ukrainian)